

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-НАУЧНА
ОБЛАСТ ФИНАНСИИ НА ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ
„ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 1202-78/10 од 5.7.2024 година донесена на 252. седница на Наставно-научниот совет на Економски факултет, одржана на 5.7.2024 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на еден наставник во сите звања за наставно-научната област финансии на Економски факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип во следниов состав:

- **проф. д-р Љубе Трпески**, редовен професор на Економски факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (претседател);
- **проф. д-р Михаил Петковски**, редовен професор на Економски факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (член);
- **проф. д-р Биљана Ангелова**, редовен професор на Економски институт при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (член).

Конкурсот за овој избор беше објавен во дневните весници „Слободен печат“ и „Коха“ на 26.6.2024 година и во предвидениот рок се пријави единствено кандидатот **д-р Љупчо Давчев**, вонреден професор на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Пријавата внимателно ја разгледавме и утврдивме дека кандидатот **д-р Љупчо Давчев**, врз основа на распишаниот Конкурс, уредно, навремено и во комплет ги има доставено следниве документи: диплома за завршено соодветно образование – за одбранет докторски труд и стекната квалификација доктор на економски науки од областа финансии (1 оригинал и 3 копии заверени на нотар, веродостојни на оригиналот); Одлука за завршено соодветно образование за одбранет докторски труд и стекнат научен степен доктор на економски науки од областа на финансии (1 оригинал и 3 копии заверени на нотар, веродостојни на оригиналот); диплома за завршени магистерски (втор циклус) студии од областа финансии (1 оригинал и 3 копии заверени на нотар, веродостојни на оригиналот); Одлука (нострификација) за признавање на магистерски студии и стекнат академски степен магистер од областа финансии (1 оригинал и 3 копии заверени на нотар, веродостојни на оригиналот); еквиваленција на оцени од магистерски студии (1 оригинал и 3 копии заверени на нотар, веродостојни на оригиналот); диплома за завршени додипломски (прв циклус) студии од областа финансии (1 оригинал и 3 копии заверени на нотар, веродостојни на оригиналот); Одлука (нострификација) за признавање на додипломски (прв циклус) студии - високо образование и стекнат академски степен дипломиран економист од областа финансии (1 оригинал и 3 копии заверени на нотар, веродостојни на оригиналот); еквиваленција на оцени од додипломски студии - високо образование од областа финансии (1 оригинал и 3 копии заверени на нотар, веродостојни на оригиналот); Уверение за положени испити на втор циклус (магистерски студии) од областа финансии (1 оригинал и 3 копии заверени на нотар, веродостојни на оригиналот); Уверение за положени испити на прв циклус (додипломски студии - високо образование) од областа финансии (1 оригинал и 3 копии заверени на нотар, веродостојни на оригиналот); кратка биографија - 4 примероци; список на објавени рецензирани научни и стручни трудови т. е. референтни научни публикации

според ЗВО во последните 5 години пред објавување на огласот за избор (4 примероци); по еден примерок од објавени трудови (15 рецензирани трудови во референтни научни публикации согласно ЗВО, достапни и на е-репозиториум на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип); потврди/сертификати дека се служи со еден странски јазик -потврда за познавање на странски (англиски) јазик (3 потврди) (4 примероци); Уверение за државјанство (1 оригинал); магистерски труд (1 примерок во печатена форма); докторски труд (1 примерок во печатена форма); рецензиран универзитетски учебник од областа финансии (1 примерок во печатена форма, достапен и на е-библиотека при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип); Одлука за претходен избор во вонреден професор од областа финансии (4 примероци); Одлука за претходен избор во доцент од областа финансии (4 примероци); Одлуки за претходен избор во асистент и помлад асистент од областа финансии (4 примероци); анекси на договор за вработување за ангажман во настава (изведување на високообразовна дејност) на Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип (4 примероци); Одлуки за ментор и член на комисији за дипломски и магистерски трудови и член на комисији за докторски трудови (изведување на високообразовна дејност) (4 примероци); Одлука за член на организациски и научен одбор за меѓународна конференција ICBEF - Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип (4 примероци); Одлука за ангажирање на прв циклус студии на Технолошко-технички факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип (4 примероци); потврда за формирани комисији за јавна одбрана на дипломски трудови и комисијско полагање на испити - Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип (4 примероци); Извештаи како рецензент на практикум и книга (4 примероци); дополнителни сертификати и потврди (4 примероци).

Врз основа на приложената документација од кандидатот **д-р Љупчо Давчев**, чест ни е на Наставно-научниот совет на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Кандидатот д-р Љупчо Давчев е роден во Штип на 10.5.1985 година. Со одличен успех го завршува основното и средното образование. Основно образование завршува во ОУ „Ванчо Прќе“ – Штип. Средно образование завршува во средното училиште „NOVA“ - Скопје. Во 2007 година дипломирана Универзитетот „Анатолија“ – АСТ – Солун, Р Грција, каде ги завршува додипломските студии со двојна насока - финансии и меѓународен бизнис со просек 8,74 со што се стекнува со право на стручен назив **дипломиран економист**. По завршувањето на додипломските студии се запишува на постдипломски студии на Универзитетот „Анатолија“ – АСТ – Солун, Р Грција, каде ги завршува постдипломските студии, насока финансии и банкарство, при што предвидените испити ги положува со просек 8,93. Магистрира на 11.10.2008 со успешна одбрана на магистерскиот труд со наслов „Stock Market Events in Macedonia“ и се стекнува со академско звање – **магистер на економски науки**. По завршување на постдипломските студии се запишува на докторски студии на Економскиот институт, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, под менторство на проф. д-р Биљана Ангелова, кои успешно ги завршува со одбрана на докторската дисертација на 24.8.2011 година на тема

„Инвестиционо банкарство и портфолио инвестиции -перспективи за развој во РМ“ со што се стекна со академско звање – **доктор на економски науки.**

Д-р Љупчо Давчев одлично пишува, чита и зборува англиски јазик, српски јазик, како и основен грчки јазик.

Кандидатот има одлично познавање на работа со компјутери: Ms Office: Word, Excel, PowerPoint, Visio, Microsoft Outlook; Business in a Box; SPSS.

Кандидатот Д-р Љупчо Давчев неколку години пред неговиот избор во помлад асистент, работи како **волонтер – асистент** на Економски факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип, каде одржува вежби на студентите, подготвува материјали за вежби и стручни практикуми, работи и како тестатор на колоквиуми и испити и преглед на тестови.

На 24.9.2009 година е избран во соработничко звање **помлад асистент** од областа финансии и банкарство на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип, РС Македонија, каде држи вежби по предметите Банкарство, Банкарски менаџмент, Кредитна политика, Монетарна економија, Основи на финансии, Осигурување, Макроекономија и многу други. **На 17.9.2012 година** е избран за **асистент** за научната област финансии и банкарство на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип, РС Македонија каде држи вежби по предметите Банкарство, Банкарски менаџмент, Кредитна политика, Монетарна економија, Основи на финансии, Осигурување, Макроекономија и многу други. Во време на својата работа како дел од соработничкиот кадар на Економскиот факултет во Штип, има посетувано многу обуки, предавања, конференции, кои имаат голем придонес во неговата стручност и компетентност во областа на финансии и банкарството.

На 01.10.2014 година д-р Љупчо Давчев е избран во звање **доцент** во наставно-научната област финансии и банкарство. За време на овој изборен период кандидатот има остварено успешна наставно-образовна и научно-истражувачка дејност преку одржување на вежби и предавања, објавување на научни и стручни трудови во референтни научни публикации, т. е. домашни и меѓународни списанија, учество на меѓународни конференции и публикации од конференции, изработка на скрипти и практикуми, учество во проекти, престои во странство како визитинг професор и слично. Во 2016 година, како визитинг професор по финансии и банкарство, одржува предавања на студентите на Економски факултет при Универзитетот во Бања Лука.

На 6.6.2019 година д-р Љупчо Давчев е избран во звање **вонреден професор** за наставно-научната област финансии и банкарство. Во овој период исто така кандидатот има остварено успешна наставно-образовна и научно-истражувачка дејност, одржување на вежби и предавања, објавување на научни и стручни трудови во референтни научни публикации, учество на конференции, учество во бројни проекти домашни и меѓународни, како и изработка на книга за предметите кои тој ги предава. Има менторирано голем број дипломски и магистерски тези и бил дел од голем број комисији за оцена и одбрана на дипломски, магистерски и докторски тези.

Негов научен интерес првенствено се финансии, како и банкарството, монетарната економија, банкарскиот менаџмент, инвестициското банкарство, електронското банкарство, кредитната политика, како и други сродни области од економските науки. Има учествувано на бројни домашни и меѓународни симпозиуми, научни расправи, стручни собири, конференции, средби, семинари,

обуки и јавни дебати, во земјата и странство (Австрија, Италија, Турција, Грција, Бугарија, Србија, Босна и Херцеговина, Хрватска и др.). Учествовал во повеќе научно-истражувачки проекти од национален и меѓународен карактер и досега има објавено над 100 научни и стручни трудови, поглајва, делови од книги, истражувачки студии и есеи. Бил организатор на бесплатни обуки за млади лица, претприемачи и невработени, од областа на финансиите.

Организаторските способности се согледуваат преку организирање и менаџирање на Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип како продекан за настава, изготвување на елаборати за 1,2 и 3 циклус на студии, како и подготовка и организација на изведување на настава по семестри. Освен ова, д-р Љупчо Давчев учествува во организирање на неколку конференции, работилници, обуки, учествува во проекти од национално и меѓународно значење, како и изработка и анализа на стручни мислења од областа на финансиите.

Професионално членува во групации дел од Стопанската комора на РСМ, UdЕкоМ (Удеком - Здружение на економисти и менаџери - Белград, Р Србија), уредувачки одбор на Euroasin Journal of economics and finance, организациски и уредувачки одбор на ICSEF, како и член на Ротари клуб во Штип.

Кандидатот **д-р Љупчо Давчев** во моментот работи на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип како **вонреден професор** за наставно-научната област финанси.

Општи и посебни услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање согласно Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.

Општи услови за избор:

1. Просечен успех. Д-р Љупчо Давчев на прв циклус студии има остварено просечен успех 8,74 и се стекнува со право на стручен назив **дипломиран економист**. Д-р Љупчо Давчев на втор циклус студии има остварено просечен успех 8,93 и се стекнува со академско звање – **магистер на економски науки**.

2. Научен степен доктор на науки од научната област за која се избира. Кандидатот д-р Љупчо Давчев се стекнал со звање доктор на економски науки на 24.8.2011 година кога успешно го одбрал докторскиот труд на тема „Инвестиционо банкарство и портфолио инвестиции - перспективи за развој во РМ“ на Економскиот институт при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

3. Претходен избор во звање. Кандидатот д-р Љупчо Давчев беше избран во **доцент** на 1.10.2014 година со Одлука бр.1702-314/11 од 2.10.2014. Потоа беше избран во **вонреден професор** на 6.6.2019 година со Одлука бр.1202-80/4 од 7.6.2019 година. Д-р Љупчо Давчев во моментот работи на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип како **вонреден професор** за наставно-научната област финанси.

4. Објавени најмалку шест рецензирани научни трудови во референтна научна публикација согласно со Законот за високо образование во последните пет години. Кандидатот д-р Љупчо Давчев од изборот во помлад асистент до денес има објавено повеќе од 96 трудови, а во периодот од изборот во вонреден

професор во 2019 година до денес има објавено 15 трудови во меѓународни научни и стручни (научно-популарни) списанија, научни конференции, и 1 учебник. Во табелата подолу се презентирани неколку објавени трудови во изминатиот 5-годишен период, согласно важечките законски прописи, а останатите трудови се достапни на електронскиот репозиториум на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, како и на академските платформи ORCID, Google Scholar и ResearchGate, кои можат да се погледнат на следните линкови:

<https://eprints.ugd.edu.mk/view/creators/Davcev=3ALjupco=3A=3A.html>

<https://orcid.org/0009-0004-1664-0536>

<https://scholar.google.com/citations?user=YDehAR4AAAAJ&hl=en&oi=ao>

<https://www.researchgate.net/profile/Ljupco-Davcev>

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание	Год.
1	Mitreva, Mila and Davcev, Ljupco and Gogova Samonikov, Marija	Impact of institutional investors on capital markets in selected European countries	Review of Socio-Economic Perspectives, 9 (1). pp. 29-37. ISSN 2149-9276 https://eprints.ugd.edu.mk/34325/	2024
2	Davcev, Ljupco and Mitreva, Mila and Davcev, Aleksandar	Modern trends, financial innovations and determinants of variability in banking operations	Knowledge International Journal, 63 (1). pp. 91-97. ISSN 2545-4439 https://eprints.ugd.edu.mk/33974/	2024
3	Davcev, Ljupco and Davcev, Aleksandar and Mitreva, Mila	Principles of banking operations	Knowledge International Journal, 63 (1). pp. 85-90. ISSN 2545-4439 https://eprints.ugd.edu.mk/33975/	2024
4	Davcev, Ljupco and Davcev, Aleksandar and Mitreva, Mila	Organizational structure of banks	Knowledge without borders, 44th International Scientific Conference, 44 (1). pp. 47-52. https://eprints.ugd.edu.mk/34118/	2024
5	Davcev, Ljupco and Mitreva, Mila and Davcev, Aleksandar	The financial system and its end users	Knowledge International Journal, 61 (1). pp. 141-146. https://eprints.ugd.edu.mk/33126/	2023
6	Mitreva, Mila and Gogova Samonikov, Marija and Davcev, Ljupco	Competition and competitiveness-drivers for economic growth and better performance of the financial sector	Journal of Economics, 7 (2). pp. 18-27. ISSN 1857-9973 https://eprints.ugd.edu.mk/30371/	2022
7	Gogova Samonikov, Marija and Mitreva, Mila and Veselinova, Elena and Davcev, Ljupco	Perception and changes for E-banking among young people in the country-the period of the Corona crisis	Journal of Economics, 6 (2). pp. 1-8. ISSN 1857-9973 https://eprints.ugd.edu.mk/28629/	2021
8	Bezovski, Zlatko and Davcev, Ljupco and Mitreva, Mila	Current adoption state of cryptocurrencies as an electronic payment method	Management Research and Practice, 13 (1). pp. 44-50. ISSN 2067-2462 https://eprints.ugd.edu.mk/27898/	2021

9	Jovanov, Tamara and Rajh, Edo and Budak, Jelena and Davcev, Ljupco	Entrepreneurial intentions of students at private universities in transition economies	Ekonomski pregled, 72 (2). pp. 157-184. ISSN 0424-7558; 1848-9494 (Online) https://eprints.ugd.edu.mk/28001/	2021
10	Bezovski, Zlatko and Davcev, Ljupco and Mitreva, Mila	Main Issues for Adoption of Cryptocurrencies as Payment Means	Knowledge - International Journal (KIJ), 48 (1). pp. 53-58. ISSN 1857-923X https://eprints.ugd.edu.mk/28871/	2021
11	Davcev, Ljupco and Davcev, Aleksandar	Големата рецесија 2007-2009 во САД	ISCTBL 2020. pp.166-174. ISBN 978-608-244-779-7 https://eprints.ugd.edu.mk/34330/	2020
12	Davcev, Aleksandar and Davcev, Ljupco	Монетарната политика во случајот на Големата рецесија 2007-2009 преку примерот на федералните резерви на САД и европската централна банка	ISCTBL 2020. pp.175-183. ISBN 978-608-244-779-7 https://eprints.ugd.edu.mk/34331/	2020
13	Jovanov, Tamara and Davcev, Ljupco and Sofijanov, Elenica	Пазарната ориентација како деловна ориентација кон која треба да се стремат МСП	Македонско меѓународно списание за маркетинг, 5 (9). pp. 117-124. ISSN 1857-9795 https://eprints.ugd.edu.mk/22505/	2019
14	Jovanov, Tamara and Sofijanov, Elenica and Davcev, Ljupco and Temjanovski, Riste and Mitev, Goran	Make It Happen: Marketing Processes for Competitive Market Positioning of Firms in Transitional Economy	Eurasian Business Perspectives, Eurasian Studies in Business and Economics 10/1, 10 (1). pp. 387-406. ISSN 2364-5067 https://eprints.ugd.edu.mk/22175/	2019
15	Mitreva, Mila and Davcev, Ljupco and Gogova Samonikov, Marija	Overview of the financial system in N.Macedonia	Предизвиците во туризмот и бизнис логистиката во 21 век https://eprints.ugd.edu.mk/34115/	2024

5. Потврда за познавање на најмалку еден странски јазик. Кандидатот д-р Љупчо Давчев има доставено три потврди (уверенија) за познавање на англиски јазик. Исто така има познавања од српскиот и грчкиот јазик.

6. Способност за изведување на високообразовна дејност. Д-р Љупчо Давчев целокупната своја 15-годишна кариера, од моментот на избор во помлад асистент до вонреден професор и до денес, ја поминува во рамки на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Во текот на овој период, тој има реализирано плодна високообразовна дејност преку изведување на бројни предавања и вежби, менторства, пишување и објавување научни и стручни трудови, учебници, скрипти, практикуми, учества во научни конференции и проекти, изјави за медиуми итн. Тој е ментор на преку 60 дипломски трудови, преку 10 магистерски труда, а членувал и во бројни комисии за дипломски, магистерски и докторски трудови.

Посебни услови за избор:

1. Учество во научно-истражувачки проекти, односно значајни достигнувања во примената на научно-истражувачките резултати. Кандидатот д-р Љупчо Давчев учествувал во следните четири проекти, а кои може подетално да се погледнат на поставените линкови:

- Gogova Samonikov, Marija and Davcev, Ljupco and Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija and Mitreva, Mila (2024) [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/34265/>
- Gogova Samonikov, Marija and Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija and Davcev, Ljupco and Mitreva, Mila and Jordanov, Ivan and Gorgiev, Riste (2023) [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/32231/>
- Gorgieva-Trajkovska, Olivera and Georgieva Svrтинov, Vesna and Miteva-Kacarski, Emilija and Paceskoski, Vlatko and Sofijanov, Elenica and Temjanovski, Riste and Dimitrova, Janka and Gogova Samonikov, Marija and Veselinova, Elena and Davcev, Ljupco and Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan and Jovanov, Tamara and Bezovski, Zlatko and Mitreva, Mila and Arsova, Monika (2023) *Business eco system as an integrated system - Be In*. [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/33315/>
- Gogova Samonikov, Marija and Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija and Davcev, Ljupco and Mitreva, Mila and Mihajlov, Mario and Nikolovski, Dejan and Spirkoska Micoska, Nikolina (2022) [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/32230/>

2. Придонес во оспособувањето на помлади наставници и соработници. Од моментот на избор во доцент до денес, кандидатот д-р Љупчо Давчев има дадено значаен придонес во оспособување на помлади наставници и соработници преку нивно вклучување во различни научни и стручни активности, проекти, заедничко пишување трудови, давање совети и менторства, рецензирање на трудови, давање препораки и сл.

3. Рецензиран учебник или скрипта или практикум или авторско ЦД. Д-р Љупчо Давчев во последните 5 години има објавено учебник од областа:

- Davcev, Ljupco (2024). *Банкарство*. Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип. ISBN 978-608-277-038-3; <https://eprints.ugd.edu.mk/34328/> <https://e-lib.ugd.edu.mk/detail.php?id=1179&ugd=1252966e371b2d528d643cf62801fb9e>

4. Да има остварено минимум поени кои се однесуваат на целокупната актива на лицето: (НО)=40; (НИ)=45; (САОР)=15 или вкупно 100 поени. Кандидатот д-р Љупчо Давчев во изборниот период 2019-2023 година има остварено вкупно 205 поени од кои 40 од наставно-образовна дејност, 103 поени од научно-истражувачка дејност и 62 поени од стручно-апликативна и организационо-развојна дејност.

Во продолжение следи детална оценка на неговата високообразовна дејност (наставно-образовна, научноистражувачка и стручно-апликативна и организациско-развојна дејност).

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Наставно-образовната дејност на д-р Љупчо Давчев започнува од 2009 година, кога е избран во *помлад асистент* од областа финансии и банкарство на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Во 2012 година, тој ја продолжува својата наставно-образовна дејност на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, кога е избран во *асистент* за научната област финансии и банкарство, каде како асистент работи на предметите од областа финансии: Основи на финансии, Банкарство, Банкарски менаџмент,

Кредитна политика, Монетарна економија, Осигурување, но и на други предмети од поширокото подрачје на економијата како што се: Финансиски менаџмент, Меѓународен финансиски менаџмент, Менаџмент и лидерство, Трговско право и сл.

Во 2014 година д-р **Љупчо Давчев** е избран во **доцент** на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип - Катедра финанси, при што ги покрива следните предмети: Банкарство, Банкарски менаџмент, Кредитна политика, Монетарна економија, Инвестиционо банкарство, Електронско банкарство, Корпоративни финанси, Пари и банки и сл. Освен на матичниот, Економски факултет, тој е ангажиран и на Факултетот за информатика или поконкретно, на насоката Бизнис информатика. На вториот циклус студии е одговорен за предметите Корпоративни финанси, Банкарски менаџмент, Инвестиционо банкарство, Кредитна политика и кредитни ризици, Банкарски финанси.

Неговата наставно-образовна дејност продолжува и понатаму, кога во 2019 година е избран за **вонреден професор** при Катедрата финанси на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Како вонреден професор, од 2019 година до денес, тој предава повеќе предмети кои се слушаат на програмите од прв циклус студии, како што се: Банкарство, Банкарски менаџмент, Корпоративни финанси, Монетарна економија, Инвестиционо банкарство, Електронско банкарство, Кредитна политика, а истовремено по дел од овие предмети е ангажиран и на Техничко-технолошкиот факултет и Факултетот за информатика. На втор циклус студии ги покрива предметите: Корпоративни финанси, Банкарски менаџмент, Инвестиционо банкарство, Кредитна политика и кредитни ризици, Банкарски финанси, додека на третиот циклус студии е ангажиран за предметите: Современи финанси, Банкарство и Финансиски пазари и институции.

Во времето на академскиот ангажман како **вонреден професор**, кандидатот има остварено успешна наставно-образовна и научноистражувачка дејност изразена преку:

- редовно одржување на предавања и вежби;
- редовно одржување на консултации и менторства;
- објавени бројни научни и стручни трудови и учебник;
- учества на меѓународни конференции;
- менторства на дипломски трудови;
- менторства на магистерски трудови;
- учество во комисији за одбрана на докторски труд;
- учество во научни проекти и сл.

Во прилог на документацијата за избор, а согласно со Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни и наставни звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, кандидатот д-р Љупчо Давчев ги достави во прилог следните трудови:

Објавени научни и стручни трудови

Научни трудови објавени во меѓународни научни списанија

1. Mitreva, Mila and Davcev, Ljupco and Gogova Samonikov, Marija (2024). [Impact of institutional investors on capital markets in selected European countries](https://eprints.ugd.edu.mk/34325/). Review of Socio-Economic Perspectives, 9 (1). pp. 29-37. ISSN 2149-9276 - линк до е-репозиториум: <https://eprints.ugd.edu.mk/34325/>

2. **Davcev, Ljupco** and Mitreva, Mila and Davcev, Aleksandar (2024). *Modern trends, financial innovations and determinants of variability in banking operations*. Knowledge International Journal, 63 (1). pp. 91-97. ISSN 2545-4439 - линк до е-репозиториум: <https://eprints.ugd.edu.mk/33974/>
3. **Davcev, Ljupco** and Davcev, Aleksandar and Mitreva, Mila (2024). *Principles of banking operations*. Knowledge International Journal, 63 (1). pp. 85-90. ISSN 2545-4439 - линк до е-репозиториум: <https://eprints.ugd.edu.mk/33975/>
4. **Davcev, Ljupco** and Mitreva, Mila and Davcev, Aleksandar (2023). *The financial system and its end users*. Knowledge International Journal, 61 (1). pp. 141-146. - линк до е-репозиториум: <https://eprints.ugd.edu.mk/33126/>
5. Mitreva, Mila and Gogova Samonikov, Marija and **Davcev, Ljupco** (2022). *Competition and competitiveness-drivers for economic growth and better performance of the financial sector*. Journal of Economics, 7 (2). pp. 18-27. - линк до е-репозиториум: <https://eprints.ugd.edu.mk/30371/>
6. Gogova Samonikov, Marija and Mitreva, Mila and Veselinova, Elena and **Davcev, Ljupco** (2021). *Perception and changes for E-banking among young people in the country-the period of the Corona crisis*. Journal of Economics, 6 (2). pp. 1-8. ISSN 1857-9973 - линк до е-репозиториум: <https://eprints.ugd.edu.mk/28629/>
7. Bezovski, Zlatko and **Davcev, Ljupco** and Mitreva, Mila (2021). *Current adoption state of cryptocurrencies as an electronic payment method*. Management Research and Practice, 13 (1). pp. 44-50. ISSN 2067-2462 - линк до е-репозиториум: <https://eprints.ugd.edu.mk/27898/>
8. Jovanov, Tamara and Rajh, Edo and Budak, Jelena and **Davcev, Ljupco** (2021). *Entrepreneurial intentions of students at private universities in transition economies*. Ekonomski pregled, 72 (2). pp. 157-184. ISSN 0424-7558; 1848-9494 (Online) Indexing: ESCI - Emerging Sources Citation Index (WOS), Scopus (Elsevier), Scientific Journal Rank (SJR) by Scopus 0.13 (for 2020) - линк до е-репозиториум: <https://eprints.ugd.edu.mk/28001/>
9. Bezovski, Zlatko and **Davcev, Ljupco** and Mitreva, Mila (2021). *Main Issues for Adoption of Cryptocurrencies as Payment Means*. Knowledge - International Journal (KIJ), 48 (1). pp. 53-58. ISSN 1857-923X - линк до е-репозиториум: <https://eprints.ugd.edu.mk/28871/>
10. **Davcev, Ljupco** and Davcev, Aleksandar (2020). *Големата рецесија 2007-2009 во САД*. ISCTBL 2020. pp.166-174. ISBN 978-608-244-779-7 - линк до е-репозиториум: <https://eprints.ugd.edu.mk/34330/>
11. Davcev, Aleksandar and **Davcev, Ljupco** (2020). *Монетарната политика во случајот на Големата рецесија 2007-2009 преку примерот на федералните резерви на САД и Европската централна банка*. ISCTBL 2020. pp.175-183. ISBN 978-608-244-779-7 - линк до е-репозиториум: <https://eprints.ugd.edu.mk/34331/>
12. Јованов, Тамара and **Davcev, Ljupco** and Sofijanov, Elenica (2019). *Пазарната ориентација како деловна ориентација кон која треба да се стремат МСП*. Македонско меѓународно списание за маркетинг, 5 (9). pp. 117-124. ISSN 1857-9795 - линк до е-репозиториум: <https://eprints.ugd.edu.mk/22505/>
13. Jovanov, Tamara and Sofijanov, Elenica and **Davcev, Ljupco** and Temjanovski, Riste and Mitev, Goran (2019). *Make It Happen: Marketing Processes for Competitive Market Positioning of Firms in Transitional Economy*. Eurasian Business Perspectives, Eurasian Studies in Business and Economics 10/1, 10 (1). pp. 387-406. ISSN 2364-5067 Springer Nature Switzerland AG 2019, Indexing: Thomson-Reuters' Web of Science

Conference Proceedings Citation Index - Social Science & Humanities (CPCI-SSH) - линк до е-репозиториум: <https://eprints.ugd.edu.mk/22175/>

Трудови во стручни (научно-популарни) списанија

14. **Davcev, Ljupco** and Davcev, Aleksandar and Mitreva, Mila (2024). *Organizational structure of banks*. Knowledge without borders, 44th International Scientific Conference, 44 (1). pp. 47-52. - линк до е-репозиториум: <https://eprints.ugd.edu.mk/34118/>

15. Mitreva, Mila and **Davcev, Ljupco** and Gogova Samonikov, Marija (2024). *Overview of the financial system in N.Macedonia*. Предизвиците во туризмот и бизнис логистиката во 21 век. - линк до е-репозиториум: <https://eprints.ugd.edu.mk/34115/>

Објавена научна книга

16. **Давчев, Љупчо** (2024). *Банкарство*. Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип. ISBN 978-608-277-038-3 - линк до е-репозиториум: <https://eprints.ugd.edu.mk/34328/>

Докторска дисертација

17. **Давчев, Љупчо** (2011). *Инвестиционо банкарство и портфолио инвестиции - перспективи за развој во РМ*. Економски факултет, УКИМ, Скопје.

Учество во проекти

18. Gogova Samonikov, Marija and **Davcev, Ljupco** and Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija and Mitreva, Mila (2024) [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/34265/>

19. Gogova Samonikov, Marija and Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija and **Davcev, Ljupco** and Mitreva, Mila and Jordanov, Ivan and Gorgiev, Riste (2023) [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/32231/>

20. Gorgieva-Trajkovska, Olivera and Georgieva Svrтинov, Vesna and Miteva-Kacarski, Emilija and Paceskoski, Vlatko and Sofijanov, Elenica and Temjanovski, Riste and Dimitrova, Janka and Gogova Samonikov, Marija and Veselinova, Elena and **Davcev, Ljupco** and Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan and Jovanov, Tamara and Bezovski, Zlatko and Mitreva, Mila and Arsova, Monika (2023) *Business eco system as an integrated system-Be In*. [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/33315/>

21. Gogova Samonikov, Marija and Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija and **Davcev, Ljupco** and Mitreva, Mila and Mihajlov, Mario and Nikolovski, Dejan and Spirkoska Micoska, Nikolina (2022) - [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/32230/>

Кратка евалуација на еден дел од трудовите, а другите се достапни на е-репозиториумот на веб-страницата на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип: <https://eprints.ugd.edu.mk/view/creators/Davcev=3ALjupco=3A=3A.html>.

Евалуација на учебникот под р. бр. 16: Давчев, Љупчо (2024). Банкарство. Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип. ISBN 978-608-277-038-3

Учебникот со наслов „Банкарство“ од проф. д-р Љупчо Давчев е книга од областа на банкарството и финансиите, кој претставува еден заокружен увид во проблематиката на современото банкарство, со акцент на работењето на банките во развиените финансиски и пазарни структури. Во тој контекст, обработен е широк спектар на различните типови банки, од централните банки, преку комерцијалните и инвестициските банки и нивните активности во финансискиот и банкарскиот систем. Учебникот со наслов „Банкарство“ претставува заокружена целина кој ја синтетизира научната материја поврзана со банкарството, која

во основа ги обработува сите клучни делови од областа на банкарството и тоа: улогата на финансискиот систем и банките како главни институции дел од тој систем, еволутивниот развој на банкарството, промените од традиционално до современо банкарство, принципите на банкарско работење, организацијата на банките, банкарскиот капитал, мерење на успехот на банките, основите и постулатите на работење на централните банки, централните банки во развиените земји, инвестициското банкарство и друго. Банките се центарот на финансиските и економски збиднувања и затоа познавањето на теоретските и практични постулати на банкарството ќе овозможи знаење за начинот на организација и функционирање на банките, важноста на постоењето на банките во финансискиот и економскиот свет, ризиците кои ги имаат банките при нивните секојдневни активности, организацијата на работењето на банките и нивната супервизија, функцијата на централните банки и како овие банки функционираат во економски развиените земји и региони итн. Главна цел на овој учебник е да даде преглед на најважните теми од областа на банкарството, со опфаќање на актуелни трендови, како во земјата, така и во светот, преку комбинација на теорија и пракса. Образложената материја во учебникот на д-р Љупчо Давчев која носи наслов „Банкарство“ е систематизирана и презентирана во шест глави. Во првата глава се дадени одговори на следните прашања: што е финансиски систем, каде е местото на банките во сложениот финансиски систем и каква улога вршат, што се тоа депоненти и кредитокорисници. Во оваа глава се дефинираат клучните поими и објаснуваат некои основни принципи на работење на банките. Во втората глава се прави класификација на различните типови на банки, се анализираат современите банки во пазарните економски услови. Овде се анализира појавата на нови финансиски инструменти, иновациите на финансиските пазари кои го афектираат работењето на банките, се даваат современите трендови во банкарството и правците и перспективите за развојот во иднината на банкарските институции. Во третата глава се опишани принципите на банкарско работење и тоа: профитабилноста, ликвидноста и сигурноста. Овие три принципи се детално образложени и анализирани во оваа глава. Во четвртата глава се опфаќа организациската структура на банкарскиот сектор, како и фактори кои влијаеле на промените во банкарската активност. Овде се даваат насоки на промени во функционирањето и организацијата на банките, како и нови модели на организација на банките во САД. Во петтата глава се анализира централниот банкарски систем, каде се дава и осврт на историскиот развој на централните банки. Во оваа глава се дефинираат и основните функции на централната банка, билансот на централните банки, инструменти за монетарно регулирање итн. Во оваа глава е дадено централното банкарство во развиените земји, и тоа централните банки во САД и Канада, Централното банкарство во Англија, Европската централна банка како централна банка на ЕУ, централното банкарство во Јапонија и Швајцарија итн. Во шестата глава авторот го опфаќа инвестициското банкарство како нов начин на функционирање на банкарските институции, кои како банки ги имаме повеќе децении во САД. Главата ги опфаќа основните поими врзани за инвестициските банки, како и улогата и значењето на инвестициското банкарство во финансиската индустрија.

Евалуација на научен труд под р. бр. 1: Mitreva, Mila and Davcev, Ljupco and Gogova Samonikov, Marija (2024). *Impact of institutional investors on capital markets in selected European countries*. Review of Socio-Economic Perspectives, 9 (1). pp. 29-37. ISSN 2149-9276

Овој труд го анализира ефектот што го имаат институционалните инвеститори - пензиски фондови, осигурителни компании и инвестициски фондови на пазарите на капитал во Австрија, Белгија, Германија, Финска и Шведска за периодот 2010-2022 година. Анализата е спроведена во E-Views со користење на Unit Root Stationarity Test, Hausman test и панел регресивна анализа. Резултатите покажуваат дека инвестициските фондови се статистички значајна променлива со позитивно влијание на пазарите на капитал во овие земји. Добро функционалните финансиски системи се од особено значење за економскиот развој на секоја земја. Иако литературата дава длабока анализа за одредувачките фактори на влијание врз финансискиот развој, сепак постои голема диференцијација меѓу земјите. Некои земји успеваат да ги имплементираат законите за заштита на инвеститорите и воведуваат вистински механизми, додека други не ги имплементираат правилните политики и регулативи, што влијае на нивото на нивниот финансиски развој. Иако во постоечката литература има многу студии кои потврдуваат постоење на врска помеѓу финансиските пазари и економскиот раст, сепак не постои единствен заклучок за насоката на таа врска. Во последните две децении се зголемува интересот за влијанието на небанкарските финансиски институции врз економскиот раст и растот на пазарите на капитал. Средствата со кои управуваат овие инвеститори се зголемија тројно од почетокот на 1990-тите. Затоа, тие се сметаат за одличен извор на долгорочно финансирање, кое е неопходно за инвестициските потреби на различни сектори на економијата. Несомнено, потребата од добро развиени пазари на капитал станува се поголема, имајќи ги предвид големите средства на располагање на институционалните инвеститори. Колку е поголемо присуството на институционалните инвеститори на пазарите на капитал, толку поевидентна е стабилноста на финансискиот пазар. Со оглед на растот на активата на инвестициските фондови во наведените земји, резултатот е според очекувањата и инвестициските фондови покажуваат статистички значајно позитивно влијание на пазарите на капитал.

Евалуација на научен труд под р. бр. 2: Davcev, Ljupco and Mitreva, Mila and Davcev, Aleksandar (2024). *Modern trends, financial innovations and determinants of variability in banking operations*. Knowledge International Journal, 63 (1). pp. 91-97. ISSN 2545-4439

Основна цел на овој труд е да даде објаснување на новите современи трендови во банкарството, финансиските иновации, како и промените во основните банкарски активности. Банката е финансиска институција која се занимава со земање депозити и давање кредити и посредување во плаќањата. Основна карактеристика на традиционалното банкарство во пазарните економии во минатото било финансиското посредување помеѓу понудата и побарувачката на финансиски средства. Според традиционалниот пристап, банката врши службени дејности при финансиско посредување, ослободена од процесот на конкуренција бидејќи побарувачката за слободни финансиски средства (кредити) традиционално била поголема од понудата (депозити). Денес, овој тип банки е сè уште доминантен во целосно или недоволно финансиски развиените земји каде побарувачката за финансиски средства е сè уште поголема од понудата и каде што има потреба од планирана распределба на ограничени материјални и финансиски ресурси во приоритетните области на економијата. Во последните децении трендовите на интернационализација и глобализација на финансиските пазари, зголемувањето на бројот на финансиски услуги, вклученоста на небанкарските институции во

обезбедувањето банкарски услуги, како и технолошкиот напредок и појавата на голем број финансиски иновации, предизвикаа промени во структурата на банкарското работење и стратегии. Современите трендови во банкарството ја вклучуваат не само глобализацијата, туку и технолошката револуција, иновациите, банкарската регулатива и супервизија и промените во оваа област. Детерминантите на варијабилноста го менуваа начинот на водење на банкарскиот бизнис, како во западноразвиените економии, така и во економиите во развој како нашата. Овие детерминанти постојано се менуваат и дополнуваат, според потребите на клиентите, но и на банкарските институции, а со цел поголема успешност и профитабилност. Развојот на нови финансиски производи, односно финансиски инструменти во областа на хипотекарниот пазар и пазарот на деривати е особено забележлив во последните неколку децении. Иновациите во банкарската практика не можат да се набљудуваат само од гледна точка на развој на нов банкарски и финансиски производ, но неопходно е да се набљудува и иновативноста на опкружувањето, која е многу важна за развој на нови финансиски инструменти. Автоматизацијата на банкарското работење и појавата на нови финансиски инструменти и текови во финансиската, монетарната и банкарската сфера го одразуваат новиот профил на модерна банка.

Евалуација на научен труд под р. бр. 3: Davcev, Ljupco and Davcev, Aleksandar and Mitreva, Mila (2024). *Principles of banking operations*. Knowledge International Journal, 63 (1). pp. 85-90. ISSN 2545-4439

Овој труд ги објаснува принципите на банкарско работење. Банките работат со цел да постигнат: профитабилност, ликвидност и сигурност. Ликвидноста и сигурноста единствено, поради специфичноста и општата важност на банкарската активност, се понагласени во банкарството отколку кај другите субјекти. Банка е деловен субјект кој произведува банкарски производ, насочен кон пазарот, со цел да постигне соодветна стапка на профитабилност, со соодветна ликвидност и деловна сигурност. Како и секој фактор на производство во економијата, така и средствата кои ги пласираат банките во кредитни пласмани, имаат своја цена. Истата цена е каматната стапка која банките ја плаќаат на сите извори на финансирање. Кога поголем дел од средствата на банките за кои банката плаќа каматна стапка на изворите на финансирање ќе останат непласирани, тоа ќе ја зголеми ликвидноста. Поголемата ликвидност на банките, несомнено ќе доведе до пониска стапка на профитабилност, имајќи го предвид фактот дека поголем дел од ликвидните средства на банките ќе останат без пласман. Доколку поголемиот дел од ликвидните средства на банката се пласираат во кредитни пласмани, профитабилноста на банката ќе биде поголема. Банките се соочуваат со јасно дефинирани критериуми кој кредитен пласман можат да го одобрат и во колкав однос. Токму тие принципи и критериуми за сигурност овозможуваат банките да ја остварат целта на сигурност и да бидат столб на финансиските системи во многу држави. Најголем дел од тие критериуми се воспоставени токму поради потребата од одржување на сигурност во банкарското работење. Најголем извор на финансирање во банкарскиот сектор се штедните влогови на штедачите. Со цел да бидат заштитени штедните влогови на штедачите, принципите на сигурност се воспоставени од централните банки на државите. Постигнување на трите цели бара оптимален избор на кредитните пласмани, имајќи го предвид фактот дека банката мора да има одредено ниво на ликвидност за да може да ја задоволи потенцијалната желба на штедачите да ги повлечат своите средства од банкарските

сметки. Притоа, во целта да се оствари поголем профит, посебно треба да се обрати внимание на ризичноста на кредитните пласмани.

Евалуација на научен труд под р. бр. 4: Davcev, Ljupco and Mitreva, Mila and Davcev, Aleksandar (2023). *The financial system and its end users*. Knowledge International Journal, 61 (1). pp. 141-146.

Овој труд го проучува начинот на кој финансискиот систем ги канализира средствата помеѓу крајните корисници на системот, односно помеѓу крајните заемопримачи и заемодавачите, наместо посредните должници и заемодавачи - финансиските посредници, кои исто така позајмуваат, но само, како што имплицира нивното име, со цел да ги канализираат средствата помеѓу крајните корисници. Во развиените економии, приходите се генерално толку високи (според светските стандарди) што има многу луѓе кои сакаат да позајмуваат; а една инвестиција може да се реализира само со позајмување средства со цел да се финансира нејзината инсталација и да се поддржуваат фирмите низ долгиот период пред да заработат приход. Соочени со можноста да позајмуваат или да се задолжуваат, крајните корисници на финансиските системи имаат избор помеѓу неколку пристапи. Прво, тие можат да се вклучат во она што обично се нарекува директно позајмување. Но, ова е скапо, неефикасно, крајно ризично и, во пракса, не е многу веројатно. Второ, тие може да одлучат да користат организирани пазари. На овие пазари, заемодавачите ги купуваат обврските издадени од заемопримачите. Доколку обврската е новоиздадена, тогаш издавачот добива средства директно од заемодавачот. До овој степен, процесот има одредена сличност со директното кредитирање, но справувањето со обврските со кои се тргува на организирани пазари има предности за двете страни. Организирани пазари ги намалуваат трошоците за пребарување кои би биле поврзани со директното позајмување бидејќи организирани пазари се преполни со луѓе кои сакаат да тргуваат. Организирани пазари може да ги користат крајните заемодавачи и заемопримачи. Но, тие се користат и од финансиски посредници кои самите обезбедуваат трет канал за пренос на средства помеѓу заемодавачите и заемопримачите. Предностите на работењето преку посредници се слични на оние од работењето на организирани пазари: заемодавачите и заемопримачите се здружуваат побрзо, поефикасно и поефтино отколку кога би морале да се бараат меѓусебно, а посредникот е во состојба, преку супериорно знаење, да го намали ризикот од трансакцијата за двете страни.

Евалуација на научен труд под р. бр. 5: Mitreva, Mila and Gogova Samonikov, Marija and Davcev, Ljupco (2022). *Competition and competitiveness-drivers for economic growth and better performance of the financial sector*. Journal of Economics, 7 (2). pp. 18-27.

Овој труд ја анализира конкуренцијата која е важна за правилно функционирање на сите економски сектори, бидејќи има влијание врз компаниите да бидат поиновативни, поефикасни и ефективни. Со соодветна конкуренција, резултатите покажуваат подобри перформанси и постигнување на посакуваниот исход. Следствено, компаниите кои добро функционираат во вакви услови се двигатели на економскиот раст. Сепак, конкуренцијата во финансискиот сектор не е толку лесно применлива како во другите економски сектори. Стриктните регулативи можат да влијаат на флексибилноста и иновативните перформанси на финансиските институции. Сепак, резултатите од ефектот на конкуренцијата во финансискиот сектор, со акцент на банките, се различни. Некои теории покажуваат

дека конкуренцијата има позитивно влијание, спротивно на некои други наоди кои покажаа ограничени ефекти. За да има економски успех и напредок, потребна е економска слобода. Оттука, во овој труд е претставен Индексот на деловната слобода (Business Freedom Index) за Албанија, Бугарија, Грција, С. Македонија и Србија за 2019-2021 година. Во овој труд се објаснува конкурентниот притисок што на пазарот ги притиска земјите да се претстават подобро во областите што можат да им помогнат да постигнат напредок.

Евалуација на научен труд под р. бр. 6: Gogova Samonikov, Marija and Mitreva, Mila and Veselinova, Elena and **Davcev, Ljupco** (2021). *Perception and changes for E-banking among young people in the country-the period of the Corona crisis*. Journal of Economics, 6 (2). pp. 1-8. ISSN 1857-9973

Кризата поради ковид-19 го зафати светот како целина, со сите негови потсистеми. За некои тоа беше ноќна мора, за други невидена можност. Додека некои индустрии стануваат посиромашни, други индустрии стануваат побогати. Овој труд опфаќа анализа на сектор на кој овој период не е толку мрачен. Станува збор за електронското банкарство. Потребата за одржување на физичка дистанца ја интензивираше употребата на е-банкарство во некои земји дури и непредвидено. Од друга страна, сè уште постои неподготвеност да се користи овој начин на користење на банкарските услуги, понекогаш поради аверзија кон технологијата, понекогаш поради незнаење. Овој труд е напишан врз основа на анкета спроведена меѓу младите во градот Штип за нивните познавања од банкарството и нивните предвидувања за електронското банкарство. Нивните одговори се интерпретирани врз основа на статистичка анализа. Заклучокот на овој труд се заснова на ставовите на младите за електронското банкарство и неговата иднина. Врз основа на нив треба да се дава прогноза за идните трендови на електронското банкарство при економското закрепнување на земјата. Користени се методи на анализа, споредби и статистички пресметки за да се прикаже реалната слика за моменталната состојба.

Евалуација на научен труд под р. бр. 7: Bezovski, Zlatko and **Davcev, Ljupco** and Mitreva, Mila (2021). *Current adoption state of cryptocurrencies as an electronic payment method*. Management Reseach and Practice, 13 (1). pp. 44-50. ISSN 2067-2462

Во овој труд се истражува моменталната состојба на усвојување на биткоин и другите криптовалути како средства за онлајн плаќање. Главната цел на ова истражување е да се постави почетна точка за дополнително истражување кое се однесува на главните прашања за усвојување на оваа ветувачка технологија. Првичната намера зад биткоин, првата децентрализирана криптовалута, беше да служи како електронски систем за плаќање што ќе овозможи трансакции меѓу субјектите без потреба од трета страна поради сигурност или доверба. Од неговото воведување во 2009 година, биткоин се соочи со висока нестабилност, проблеми со перформансите, зголемена потрошувачка на енергија, проблеми со законитоста, критики и на крајот бавно усвојување. Дополнително, се појавија многу нови проекти за криптовалути за да се искористи блокчејн технологијата која овозможува транспарентни, доверливи, брзи, ефикасни и безбедни трансакции. Сите нови криптовалути, некои комплементарни, но некои конкурентни на биткоинот, се соочуваат со истите предизвици, особено бавното усвојување и затоа заостануваат зад сегашните средства за плаќање во е-трговијата како дигитални паричници, банкарски картички, банкарски трансфери, па дури и готовина при испорака.

Евалуација на научен труд под р. бр. 8: Jovanov, Tamara and Rajh, Edo and Budak, Jelena and Davcev, Ljupco (2021). *Entrepreneurial intentions of students at private universities in transition economies*. Ekonomski pregled, 72 (2). pp. 157-184. ISSN 0424-7558; 1848-9494 (Online)

Овој труд го истражува претприемачкиот потенцијал кај студентите на приватните универзитети во две земји во транзиција преку анализа на претприемачките намери на студентите (EI), особено во однос на финансиските аспекти во претприемништвото, употребата на извори на финансирање, како и потребата од одлуки базирани на финансиски анализи од страна на претприемачите. Емпириската анализа се заснова на податоците од анкетата што е извршена на над 400 студенти по економија и бизнис на приватните универзитети во Северна Македонија и Хрватска. Теоријата на планирано однесување и други теории се употребени со цел да се испита ефектот и на личното ниво и на контекстуалните променливи врз претприемачките намери. Оценувањето на студентите за имиџот на еден претприемач и како тие ги оценуваат социјалните и економските улоги на претприемачите во општеството, како и престижот на еден претприемач во споредба со другите професии, нуди вредни инпути за креаторите на политиките кои имаат за цел да го подобрат претприемачкиот потенцијал и бизнис климата во економиите во развој. Оваа студија дава емпириски докази за позитивниот ефект на две варијабли од теоријата на планирано однесување (личен став кон претприемништвото и субјективна норма) врз претприемничката намера на студентите по бизнис на приватните универзитети во земјите во транзиција. Највпечатлив резултат од студијата е позитивниот ефект на воочените бариери (како контекстуална променлива) врз претприемничката намера, наод што е спротивен на минатите истражувања и преглед на литература.

Евалуација на научен труд под р. бр. 9: Bezovski, Zlatko and Davcev, Ljupco and Mitreva, Mila (2021). *Main Issues for Adoption of Cryptocurrencies as Payment Means*. Knowledge - International Journal (KIJ), 48 (1). pp. 53-58. ISSN 1857-923X

Во овој труд се анализираат влијанието на криптовалути врз финансискиот систем во една земја, како и главните проблеми кои го поттикнуваат или ограничуваат понатамошното прифаќање на криптовалути. Биткоинот и многу понови дигитални валути се повеќе признати и прифатени како инвестициско средство, отколку како начин на плаќање. Во однос на аспектот на плаќање со криптовалути, сè уште има отворени проблеми кои треба да се решат на соодветен начин за евентуално да се обезбеди понатамошно усвојување на оваа технологија и таа успешно да се натпреварува со веќе постоечките и моментално доминантните електронски системи за плаќање. Прашањата кои се однесуваат на прифаќање и усвојување на криптовалути што се разгледуваат во овој труд го вклучуваат следново: децентрализација, законодавство, безбедност, надоместоци, брзина на трансакции, приспособливост, интероперабилност. Проучена е релевантна и актуелна литература за да се идентификуваат главните својства на криптовалути, користењето за електронски плаќања итн. Главните заклучоци сугерираат дека клучните прашања кои сè уште треба да се решат за да се постигне пошироко усвојување на криптовалути за плаќања се високата нестабилност на нивната вредност и се уште неразвиеното законодавство широм светот.

Евалуација на научен труд под р. бр. 10: Davcev, Ljupco and Davcev, Aleksandar (2020). *Големата рецесија 2007-2009 во САД*. ISCTBL 2020. pp.166-174. ISBN 978-608-244-779-7

Во овој труд се анализираат причините кои доведоа до Големата рецесија 2007-2009 година. Рецесијата 2007-2009 година е една од најдлабоките рецесии во економската историја. Рецесијата произлегува од големиот финансиски колапс на американскиот пазар на недвижности. Финансиската криза се прелеа низ светот и предизвика тектонски поместувања во функционирањето на економиите во речиси сите земји, од најразвиените до најсиромашните. Во 2007 година се случува една од најдлабоките рецесии што ги памети економската историја. Се започнува со пукање на меурот на пазарот на недвижности. Големата побарувачка за недвижен имот доведува до постојан и незапирлив раст на цената на недвижности. Паралелно со драматичниот раст на станбеното кредитирање, банките постојано вршат секјуритизација на кредитите и си го зголемуваат својот кредитен потенцијал. Покрај меурот на пазар на недвижности, постоеше меур и на пазарот со обврзници. За да се испитуваат овие меури на одредени пазари, потребно е да се види движењето на цената на одредениот производ или финансиски инструмент. Во овој труд се врши анализа на два најрелевантни индекси за движењето на цените на недвижниот имот во САД. Истите индекси покажуваат голем пораст на цените. Но, во моментот кога се случувал тој пораст многу мал дел од населението знаел за истиот.

Евалуација на научен труд под р. бр. 11: Davcev, Aleksandar and Davcev, Ljirso (2020). *Монетарната политика во случајот на Големата рецесија 2007-2009 преку примерот на федералните резерви на САД и Европската централна банка*. ISCTBL 2020. pp.175-183. ISBN 978-608-244-779-7

Бројот на светски економски рецесии е несомнено голем, а причините за кризи се различни. Современите централни банки имаат на располагање неколку конвенционални инструменти како одговор на економските кризи: операции на отворен пазар, задолжителни резерви и дисконтни операции. Во овој труд се анализира дали тие биле доволни за да се надмине рецесијата. Кога се случува криза, Централните банки на погодените земји ги преземаат потребните мерки. Но, реакцијата на субјектите и како тие ќе реагираат на дадените мерки зависи од кредибилитетот на централните банки, како и од нивното очекување за иднината (Теорија за рационални очекувања). Токму тие неколку фактори предизвикуваат ефикасност или неефикасност на трансмисиониот механизам на монетарната политика. Во случај на рецесии, Централните банки ја зголемуваат ликвидноста преку кредити на банките, кои треба да го зголемат своето кредитирање кон приватниот сектор. Во многу ситуации на длабоки кризи во економската историја, се случувало Централните банки да внесат огромни количини на ликвидност, која не се ефектуира во економски раст - проблемот на замка на ликвидноста. Токму тоа се случуваше во Еврозоната и САД за време на последната Голема рецесија 2007-2009. ЕЦБ и ФЕД ги преземаа своите стандардни мерки како одговор на кризата. Но, економиите не реагираа на вистински начин, односно не се поттикна значајна агрегатна побарувачка која ќе ги избави економиите од рецесија. Економските субјекти не ги следеа насоките на монетарната политика. Причината за тоа не може да се бара во кредибилитетот на монетарната политика, кој е граден со години и произлегува од транспарентноста и одговорноста на гувернерите на двете Централни банки. Како резултат на нарушениот трансмисионен механизам на монетарната политика, Централните банки мораа да спроведат неконвенционални мерки кои значеа откуп на осигурени хартии од вредност. Целта беше да се раздвижи ликвидноста на финансиските пазари. Овој труд подетално се осврнува

кон причините за спроведување на неконвенционални мерки и ефикасноста на таквите мерки. Се уште е актуелно прашањето за ефикасноста на монетарната политика во услови на длабоки рецесии и какви мерки треба да се преземат. Овој труд дава заклучни видувања во однос на превенцијата од големите кризи и можните мерки.

Евалуација на научен труд под р. бр. 12: Jovanov, Tamara and Davcev, Ljupco and Sofijanov, Elenica (2019). *Пазарната ориентација како деловна ориентација кон која треба да се стремат МСП*. Македонско меѓународно списание за маркетинг, 5 (9). pp. 117-124. ISSN 1857-9795

Целта на овој труд е да ја докаже и потенцира важноста на пазарната ориентација за конкурентност на МСП, особено финансиските аспекти на пазарната ориентација на едно МСП. Трудот ги анализира карактеристиките на МСП и на деловните ориентации, разликите меѓу деловните ориентации и елементите и имплементацијата на пазарната ориентација во работењето од различни аспекти, меѓу кои и финансиските аспекти. Анализата покажува дека придобивките од примена на пазарна ориентација се значајни за успехот во деловното работење и дека истата треба да биде цел кон која ќе се стремат малите и средни претпријатија. Трудот прикажува како да се воведат пазарна ориентација, од што произлегува и неговото значење за унапредување на конкурентската предност на МСП. Овие наоди можат да бидат корисни за претприемачите и менаџерите на МСП, бидејќи тие обезбедуваат попрецизна перспектива на различните области на пазарна ориентација и нејзиното имплементирање во секојдневните деловни активности, што на крајот би довело до значајни финансиски резултати.

Евалуација на научен труд под р. бр. 13: Jovanov, Tamara and Sofijanov, Elenica and Davcev, Ljupco and Temjanovski, Riste and Mitev, Goran (2019). *Make It Happen: Marketing Processes for Competitive Market Positioning of Firms in Transitional Economy*. Eurasian Business Perspectives, Eurasian Studies in Business and Economics 10/1, 10 (1). pp. 387-406. ISSN 2364-5067

Овој труд обработува и истражува дел од активностите што компаниите можат да ги имплементираат во процесот на конкурентно позиционирање на пазарот и при тоа да имаат сигнификантен финансиски импакт врз нивното работење преку зголемување на профитабилноста на компанијата и подобрување на финансиските показатели. Главната цел е да се покаже дека практикувањето на одредени деловни процеси, како што се ориентација на пазарот, истражување на пазарот и други сегменти како основа за идните деловни операции се во корелација со зголемување на позиционирањето на пазарот во однос на конкурентите. Ова дополнително резултира со позитивни ефекти врз профитабилноста и останатите финансиски аспекти во работењето на една компанија. Податоците се собрани преку прашалници и интервјуа. Резултатите покажуваат дека анализираниите процеси имаат позитивен исход за фирмите во однос на конкурентното позиционирање. Утврдено е дека позиционирањето на пазарот е во позитивна корелација со профитабилноста на една компанија. Сепак, многу од фирмите во транзициските економии бавно се прилагодуваат на пазарните промени. Највпечатлив резултат е попроактивниот пристап на малите и средни претпријатија во спроведувањето на некои од горенаведените активности и подобрување на финансиските перформанси во споредба со големите компании.

Евалуација на научен труд под р. бр. 14: Davcev, Ljupco and Davcev, Aleksandar and Mitreva, Mila (2024). *Organizational structure of banks*. Knowledge

without borders, 44th International Scientific Conference, 44 (1). pp. 47-52.

Овој труд ја анализира изворната и водечка улога на банкарството во финансиската индустрија. Банката со својата посредничка улога станува мост на поврзување и клучна инјекција на развој и раст на економските единици, што индиректно го условува напредокот на општеството во целина. Со менување на пазарните услови се менува и неговата улога, но не во насока на лесно сузбивање од жестоката пазарна конкуренција, туку во насока на надополнување на нејзината улога на консултант и управител на туѓ имот. Мора да се истакне дека современите небанкарски финансиски институции се изградени врз постулатите на традиционалното банкарство, како и на интегритетот и силата на секој финансиски сектор како столб на развојот на една општествена заедница. Сепак, многу динамични промени во сложеното пазарно опкружување влијаат врз прилагодувањето на основите на банкарската активност во однос на нејзините растечки потреби и барања. На прво место, модернизацијата на банкарскиот систем би значело збогатување на асортиманот на производи преку традиционални рамки во насока на активностите на небанкарските финансиски институции, како што се финансиски советодавни услуги, управување со готовина, услуги за лизинг на опрема, работа со хартии од вредност, продажба на полиси за осигурување и слично. Трансформацијата на услужната програма во банката неминовно води кон прилагодување на организациската структура, која е неразделна од функционалноста на банкарскиот систем воопшто. Процесот на глобализација не само што го соочува банкарството со остар удар од конкуренцијата, туку бара и функционално и организациско реструктурирање на банките според светски рамки и стандарди. За поефикасно собирање, насочување и контрола на распределбата на банкарските средства од страна на менаџментот на банката, потребно е проширување на постојната организациска структура во насока на формирање нови одделенија и сектори. Друг аспект на промените во организацијата на банкарството е насочен кон подобрување на квалитетот на банкарскиот персонал и управувањето со банките. Развојот на техниката и технологијата и примената на компјутерски системи во извршувањето на банкарските услуги кои го автоматизираат и забрзуваат оперативното работење, намалувајќи ги, во значителна мера, трошоците на деловното работење, бара пошироко знаење и искуство на банкарскиот персонал за работа со електронска опрема, како и едукација на клиентите. Овој труд дава осврт и истражување во однос на гореспоменатите организациски предизвици во современите банки.

Евалуација на научен труд под р. бр. 15: Mitreva, Mila and Davcev, Ljupco and Gogova Samonikov, Marija (2024). *Overview of the financial system in N.Macedonia*. Предизвиците во туризмот и бизнис логистиката во 21 век

Имајќи ја предвид актуелната доминантна улога на банките и значењето на недепозитните финансиски институции, овој труд ја анализира структурата на вкупните средства на одделните депозитни и недепозитни финансиски институции во финансискиот сектор на С. Македонија. Финансискиот сектор во С. Македонија е составен од депозитни и недепозитни финансиски институции. Банкарскиот сектор е доминантен во финансискиот систем, додека учеството на останатите институции е релативно помало. Иако вкупната актива на депозитните институции во 2022 година изнесуваше 86,4 %, овие институции се соочија со тренд на опаѓање на нивната актива во последните неколку години. Во 2022 година вкупната актива на недепозитните институции изнесуваше 20,8 %, но со

тренд на пораст во изминатите неколку години. Во вкупниот раст на средствата на недепозитните финансиски институции најмногу придонесоа задолжителните пензиски фондови.

Завршна евалуација на наставно-педагошката и научноистражувачката дејност

Во рамките на научноистражувачката дејност и наставно-педагошката дејност, Рецензентската комисија констатира дека д-р Љупчо Давчев е посветен наставник и истражувач од областа на финансиите, работејќи и извршувајќи ги професионално и стручно. Неговиот опус во научната и образовната литература е исклучително широк и корисен, со авторско портфолио кое се состои од 96 трудови, повеќе книги, скрипти и разни други литературни единици, објавени во референтни научни публикации, научни собири, годишни зборници и сл. Д-р Љупчо Давчев учествувал и во проекти од научноистражувачки и стручно-апликативен карактер, од кои дел се реализирани во рамките на Фондот за научноистражувачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, а дел се поддржани од екстерни извори.

И во наставно-педагошкиот дел д-р Љупчо Давчев, исто така има богато професионално искуство. За време на неговата кариера во високото образование од помлад асистент до вонреден професор и како вонреден професор до денес покривал бројни предмети на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Како најистакнати предмети на кои тој бил ангажиран се оние од Катедрата финанси, и тоа предметите: Банкарство, Банкарски менаџмент, Монетарна економија, Кредитна политика, Корпоративни финансии, Инвестиционо банкарство, Електронско банкарство и многу други. Во извршувањето на неговата професија, односно наставно-образовната дејност, д-р Љупчо Давчев е исклучително посветен наставник, секогаш достапен за студентите и колегијален кон останатите професори, а во презентацијата на наставната материја применува јасен и експлицитен пристап со примена на класичните, но и современите педагошки методи за пренесување на знаењата.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Кандидатот д-р Љупчо Давчев има партиципирано во бројни стручно-апликативни и организационо-развојни активности од кои може да се согледа неговиот интерес за професионален развој и проширување на академското, но и стручното искуство. Во овој опсег се вклучуваат и организациските активности за унапредување и развој на институцијата во која делува, како и во опкружувањето во кое живее и работи. Некои од тие активности се следните:

- член на Наставно-научен совет на Економски факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип;
- член на Наставно-научен совет на трет циклус студии на Кампус 4 при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип;
- член на работна група за изработка и поднесување елаборат за трет циклус студии на Економски факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип;
- учесник во проекти;
- член на Организацискиот одбор на проектот „Биди претприемач“;
- член на Организацискиот одбор на проектот „Ден на денарот“;
- рецензент на учебно помагало со наслов „Практикум по основи на економија“ од авторот проф. д-р Билјана Петревска;
- рецензент на учебник со наслов „Економија на пари, банкарство и

- финансиски пазари “ од авторот проф. д-р Весна Георгиева Свртинов;
- учество во изработка на елаборати за прв и втор циклус студии;
 - член на Организациски и уредувачки одбор на ICBEF – Меѓународна конференција за бизнис, економија и финансии;
 - член во групации дел од Стопанската комора на РСМ;
 - Член во UdEkoM (Удеком - Здружение на економисти и менаџери -Белград, Р Србија);
 - Член на уредувачки одбор на Euroasin Journal of economics and finance <https://eurasianpublications.com/eurasian-journal-of-economics-and-finance/editorial-board/>;
 - член на Ротари клуб во Штип.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Во согласност со Законот за високо образование и Правилникот за единствените критериуми за избор во наставни, наставно-научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, како и по деталното разгледување на комплетно доставената документација пропишана во Конкурсот, Рецензентската комисија констатира дека кандидатот вонр. проф. д-р Љупчо Давчев ги исполнува сите услови за избор во наставно-научното звање **редовен професор**.

Почнувајќи од звањето помлад асистент, подоцна и во звањата асистент, доцент и вонреден професор, на повеќе предмети од областа финансии што ги изведува на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, кандидатот се истакнува со големо знаење и експертиза од оваа област. Научно-истражувачката работа на кандидатот е континуирана и ја потврдува неговата стручност и ориентација кон системски пристап во наставно-научната област финансии, преку многуте објавени научни трудови, универзитетски учебник, учество на домашни и меѓународни научни конференции, форуми, учество во меѓународни уредувачки одбори на научни списанија, учество во проекти и сл. Стручно-апликативната и организациско-развојната дејност имаат значаен дел во биографијата на кандидатот, преку учество на стручни собири, учеството во проекти, елаборати од областа, членување во факултетски и универзитетски тела и комисии и др. Врз основа на наставно-образовната, научноистражувачката, стручно-апликативната и севкупната активност во периодот од избор во вонреден професор до денес, Комисијата го верификува научниот и стручен развој на кандидатот вонр. проф. д-р Љупчо Давчев преку остварени вкупно 205 поени од кои 40 поени во наставно-образовна дејност, 103 поени во научно-истражувачка дејност и 62 поени во стручно-апликативна и организациско-развојна дејност.

Според изнесеното, Комисијата има особена чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, вонр. проф. д-р Љупчо Давчев да биде избран во **звањето редовен професор во научната област финансии** и Предлог-одлуката да ја достави до Универзитетскиот сенат за кандидатот да биде избран во наставно-научното звање редовен професор за претходно назначената област на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Љубе Трпески, редовен професор, претседател, с.р.

Д-р Михаил Петковски, редовен професор, член, с.р.

Д-р Биљана Ангелова, редовен професор, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				Вкупно
		Во земјата		Во странство		
		број	поени	број	поени	
4.	Избор во звање вонреден професор	1	40			40
	ВКУПНО					40
Р. бр.	Научно-истражувачка дејност и стручно уметнички активности	Поени				Вкупно
		Во земјата		Во странство		
		број	поени	број	поени	
1.	Научна книга или монографија (р. бр. 16) = 1 * 10 = 10	1	10			10
2.	Дел од научна книга (р. бр. 13) = 1 * 10 = 10	1	10			10
3.	Научен труд објавен во списание со ИФ (прв автор, втор автор, останати автори) Останати автор (р. бр. 8) = 1*5*1=5			1	5	5
4.	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор, втор автор, останати автори) – прв автор (р. бр. 2,3,4,10) = 4 * 9 = 36, втор автор (р. бр. 1,7,9,11,12) = 5* 6 = 30, останати автори (р. бр. 5,6) = 2* 3 = 6, вкупно	4	9			72
		5	6			
		2	3			
14.	Учесник во научен проект (р. бр. 20)	1	2			2
16.	Член на уредувачки одбор на научно списание (СЦИ/ЦА/останати) - Член на уредувачки одбор на Euroasin Journal of economics and finance			1	1	1
20.	Член на организационен или научен одбор на научен собир, фестивал - член на организациски и уредувачки одбор на ICBEF - Меѓународна конференција за бизнис, економија и финансии	1	1			1
24.	Рецензент на научен труд	2	1			2
	ВКУПНО					103
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				Вкупно
		Во земјата		Во странство		
		број	поени	број	поени	
5.	Труд во стручно (научно-популарно) списание (р. бр. 14,15)	2	2			4
13.	Учесник во научен проект (р. бр. 18,19,21)	3	5			15
17.	Елаборати и експертизи	1	2			2
27.	Член на универзитетски и владини тела (ННС на трет циклус на Кампус 4)	1	5			5
28.	Член на факултетски орган, комисија (- ННС на Економски факултет - УГД - Ментор и член на комисији за оценка и одбрана на дипломски и магистерски трудови и докторски труд)	18	2			36
	ВКУПНО					62
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ					205